

Garaşsyzlygyň gadamlary

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Garaşsyzlygyň gadamlary GARAŞSYZLYGYŇ GADAMLARY

Nuh zamanyndan bäri, gör-bak, näçe heňňamlar aýlandyka? Muňa hasap-hesip ýetmese gerek. Ýaradanyň gudraty bilen bir döwür öz möwritini ötürip, onuň ýerine täze döwür döreyär. Geçen eýýam bilen öwrenişen ynsan täze eýýamdaky taryhy özgerişi geň görýär, ýöne oňa ýuwaş-ýuwaşdan öwrenişýär. Ýaňy-ýakynlardaky ýyllarda-da asla mümkin däl ýaly bolup gören ýagdaýlar-da indi barha adaty zada öwrülip gidip otyr.

Sowet döwri diýilýän döwürde hiç bir gapyda hususy ýük maşynynyň birine-de gözi kaklyşan türkmen ýokdur diýsem, hakykatdan daş düşmejegime ynanýaryn. Häzir käbir öýleriň gapysynda üçden-dörtde hususy eýeçilikdäki ýük maşynlary dursa, hususy firmalarda onlap-onlap ýük maşynlary, buldozerler, ýer sürüp, ýer ekýän tehnikalar, kombaýnlar garažlary dolduryp dur. Ol tehnikalaryň ýerlikli peýdalanylyşy barada-ha, aýdyp-diýip oturmagyň hajaty-da ýok. Ony indi her ädimde diýen ýaly öz gözümüz bilen görüp ýörüs-ä!

Sanlyja ýyl mundan ozal biriniň zawod-fabrigi bar diýilse, kim ynanardy? Hiç kim! Daşary ýurtda hususyýetçilikde zawod-fabrikler bar diýilse, haýran galyp geň görlerdi. Indi welin kimsäniň kerpiç zawody, kimsäniň jorap ýa-da egirme-dokma fabrigi, degirmeni, juwazy, dükany bar diýilse, haýran-da galynanok, geň-de görülenok.

Öten zamanlarda biriniň müň goýny bar bolsa, oňa tüçjar baý diýlerdi. Onuň ady ilden-ile ýaýrady. Hudaý berse, boluberyär diýerdiler. Şu wagt sany müňden-müňden birküç süri goýunly adamlar bar. Olara pylan baý-da diýlenok, atlary ile ýaýrap-da baranok, bahyllyk edýän-de ýok. Bagty çüwen türkmen, telpegiňi göge zyň!

Ýadyňyzdadyr-la, ýaňy-ýaňylaram biri metjit saldyrjal diýip agzyny açsa, onuň gözünü Sibirfe açdyrardylar. Hudaýa şükür, Prezidentimiziň özi Hudaýyň öýleri hasaplanýan metjitleri

saldyryýar. Şunuň özem tüýs ýalkanmakdan nyşandyr.

Öňler hususy jaý salmaga rugsat edilse, howly ýerini sotyklap ölçäp bererdiler. Indi hakyky ýeriň Babadaýhanyň nesline gektarlap-gektarlap ekin ýer, suw, tehnika berilýär.

Öňler Gurban baýramy gadagan edilen bolsa, indi ony tutuş ýurdumyz dabaraly toý edip geçirýär.

Özgerişlikler, täzelikler diýseň tiz, çalt durmuşa ornaşýar. Ýurdumyzda her bir ugurlar boýunça düýpli reformalar amala aşyrylýar. Isle syýasy, isle ykdysady, isle-de sosial-medeni babatda bolsun, olaryň ählisinde bir maksat – Türkmenistanyň ilatynyň durmuş derejesini ýokary götermek, halky bolçulykda, gurply ýaşatmak, ýurdy ösen tehnologiýaly, kämil, gülläp ösýän ýurda öwürmek maksady durýar. Şeýle belent, arassa, ajaýyp maksadyň ýol alýandygy ýyl-ýyldan äşgär bolýar.

Reformalaryň iň kyny, çylşyrymlyysy, köp aladany, zähmeti, synaglary talap edýäni oba hojalygynyň reformasy bolup çykdy. Üýtgedip gurmak diýilýän döwürden bäri Garaşsyzlyk ýyllarynyň dowamynda-da oba hojalygyny dolandyrmagy düýpli özgertmäge, on iki sünňüni täzelemäge synanyşyklaryň ençemesiniň şaýady bolduk. Saparmyrat Türkmenbaşynyň önümçiligiň şu ugra gönükdirýän uly, yzygiderli tagallalaryna hemmämiz belet. Emma henize çenli oba hojalyk önümçiliginde käbir welaýatda özgerişler onçakly duýulmaýar.

Oba hojalygyny dolandyrmakda erkinligiň, özbaşdaklygyň giň mümkinçilikleri döredilen bolsa-da, daýhan hojalyklary bol önüm öndürüp, ýurduň içerki bazaryny üpjün etmekden entek ejiz gelýärler. Köp ýerde artdyryp ýazmalar, gözboýagçylyk ýaly sowet döwründen galan nogsanlyklara ýol berlip, halkyň kynçylykly ýagdaýda galdyrylýandygy barada Prezidentimiz nygtap-nygtap belleýär. Bu ýagdaýyň şu durşuna dowam edip bilmejekdigini, ýeriň, mallaryň ahyrda hak eýesine – daýhana, çopan-çoliga berilmelidigini, onda-da ýere, mala, tehnika aýawly çemeleşip biljek, olary gözünüň göreji ýaly görüp, gorap, olardan peýdalanyň, önüm bolçulygyny döredip biljek adamlara berilmelidigini berk talap edýär. Azyk bilen Türkmenistanyň ilatyny doly üpjün etmäge, hatda oba hojalyk önümleri gaýtadan işletmäge-de, eksport etmäge-de ýeterlik

ýeriň, suwuň, tehnikanyň, öri meýdanlarynyň bar wagtynda, esasy azyk önümlerini walýuta bilen daşary ýurtlardan getirmegiň ylalaşyp bolmajak ýagdaýdygyny Prezidentimiz öwran-öwran belledi. Dogrudan-da, bu ýagdaý namysly türkmenleriň gylyk-häsiýetine gabat gelmeýär.

Eýsem, türkmen halky öz-özünü ekläp bilmezmi? Bu sorag oba hojalygynda geçirilýän reformalaryň düýp özeni bolup durýar. Halk özüni ekläp biler, ekleýär diýmäge edil şu günki gün doly esas bar. Köp ýerlerde halkyň şahsy maly döwlet eýeçiligindäki maldan artdy. Et, süýt önümleri, ýumurtga, ekerançylygyň hususy ýerlerinden öňän gök, bakja, miwe önümleri bilen halky üpjün etmek, esasan, hususyýetçileriň gerdene düşüp barýar diýsek ýalňyşmarys.

Indi ýylyň bütin dowamynda şäherleriň, etrap merkezleriniň bazarlarynda oba hojalyk önümleriniň islendik görnüşiniň oňat hillilerini elýeter bahadan satyn alyp bolýar. Emma döwlet dükanlaryndan daýhan birleşiklerinde öndürilýän arzan bahaly önümleri satyn almak umydy ýyl geçdigiçe inçelip barýar. Hususyýetçiler maksatnamany öz ellerine aldylar diýmäge esas bar. Halk önüm öndürmegi öwrendi. Öz zähmetine jogapkärçiligi öwrendi. Şo-ol gadymky döwür dolandy. Bu bolsa öwrülişiklerden gorkýan, önümçiligiň köneçe dolandyrylyşyna ýapyşyp ýatanlaryň daýhana ýer berseň, suw üstünde dawa tutar, çopana mal berseň, satyp-sowrup ýok eder; azyk gytçylygy dörär diýip, dowul turuzmaklarynyň biderekdigini subut etdi. Aňsat eklenç gözleýänleriň keypine sogan dogrady. Olaryň paltalarynuň daşa degjek günü golaýlaşdy.

«Ýykylsaň – ýere ýapyş», «Maly ýoguň – haly ýok», «Düýäm bar – dünýäm bar», «Malym – janym» diýen ata-babalaryň pähimleri daýhanyň, maldaryň süňňüni ýeňledýär. Kalbyny galkyndyrýar.

Düýpli özgerişiň wagty ýetdi. Mallary, guşlary olary idedýänlere kärendesine bermeli, olara ot-iým öndürer ýaly ýer, tehnika bermeli. Ine, bu Prezidentimiziň ýurdumyzyň welaýatlaryň, etraplaryň ýolbaşçylary bilen telefon arkaly geçiren Uly Döwlet Maslahatyndaky aýgytly talaby boldy.

Garaşsyzlygyň gadamlaryny sanasaň sogaby bar.

Garaşsyzlyk, hemişelik Bitaraplyk, Rahatlyk, Agzybirlik,

Jebislik – älem ýüzünde ýaşayan päk ýürekli ynsanlaryň asuda ak asmany.

Türkmen döwletiniň öz içerki, daşarky syýasaty, özge döwletleriňkä meňzemeýän öz ak ýoly bar. Allatagala ynsany ýaradanda, özünr kybapdaş edip ýaradypdyr. Her kişä sanalgysy gutarýança dogan ýaly bolup ýaşamagy emr edipdir. Arasyňa tow düşen adamlara ýaraşmaga üç gün möhlet beripdir. Eger ýaraşylmasa, günä hasaplanyp, ruhunyň ykbalyna (maňlaýyna) ýazylmaly şekilli. Günä, sogap ýylda bir gezek meret aýynyň 13-inden 14-ine geçiljek gije jemlenýän bolmaly. Ol gün Kurany Kerimde «Kir gün, agyr gün» diýlip atlandyrylýar.

Hudaýyň etjek işini adamzat bilmeýär. Hudaýsyz çöp başy gymyldamaýar.

Her bir milletiň aýry-aýry ynanýan dini bolýar. Ýer ýüzünde dine ynanmaýan ynsan ýok. Olar Beýik Hudaýa gulluk edýärler. Her kişiniň ýürek syry bar. Ol syr gije-gündiz Ýaradany ýatlamakdyr. Jan saglygyny dikeltmekdir. Jan saglygy – dünýä baýlygy.

Türkmen döwletiniň garaşsyzlygy kanuny ýol bilen hiç bir diniň önüne taýak atmaýar. Garaşsyzlygyň, hemişelik Bitaraplygyň özeni hut şundan başlandy. Bu bolsa agzybirligiň alamatydyr. Birinji jahan urşuna 72 döwlet gatnaşypdy. Urşuň başlanmagyna bir ynsanyň ölümi sebäp bolupdy. Bahana gözlenipdi. Şeýdibem, uruş başlanypdy. Millionlap-millionlap adamlaryň ömür tanapy gyrlypdy. Ikinji jahan urşy öňki-soňkyň işi bolmandy. Şol uruşlara milletara uruş diýilmän, döwletleriň urşy diýildi. Milletleriň aşaky gatlagyna dawa-jenjel, gandöküşlik gerek däldi. Belanyň körügi döwletleriň baştutanlaryndady. Olaryň kelle tarlary tütäp, soň otlanýardy.

Garaşsyz, hemişelik Bitarap döwletimiziň, adyl Prezidentimiziň tutumy, maksady dünýä düzünde parahatçylygy, asudalygy, agzybirligi gazanmak – asuda, dury asmany arzuw etmek.

Bitarap döwletleriň sany artsa, geljekki nesillerimiz urşuň ynsanyň gany duşmanydygyna doly göz ýetirseler, bu düşünje olaryň kalbynda mäkäm ornaşsa, olar gyrgynçylygy küýseýänlere: «Bize uruş gerek däl, bar, özüň söweşiber!» diýse gerek.

Uruş oduny tutaşdyrýanlaryň jesedi söweş meýdanynda galmaýar-

da, tersine, aşaky gatlaklaryň jesetleri ýat ýurtlarda galýar. Şu babatda hemişelik Bitaraplygyň dünýä möçberinde abraýynyn barha artjakdygy welin gümansyzdyr.

1996 ý.

Tatar ÜÝŞMEKOW. Publisistika